

ยาสเตียรอยด์ชนิดทาภายนอก

(Topical steroids)

ยาสเตียรอยด์ที่ใช้ในทางการแพทย์เป็นสารสังเคราะห์ โดยมีต้นแบบมาจากฮอร์โมน cortisol ที่สร้างจากต่อมหมวกไตชั้นนอก (adrenal cortex) ยาออกฤทธิ์ต่อหลายระบบของร่างกาย เช่น ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบภูมิคุ้มกัน เป็นต้น ยาสเตียรอยด์ชนิดทาภายนอกสำหรับการรักษาโรคผิวหนังมีอยู่หลายรูปแบบเภสัชภัณฑ์ เช่น ครีม ขี้ผึ้ง โลชั่น และยาหม้อน้ำใส โดยยาทาภายนอกในรูปแบบยาครีมเป็นยาที่นิยมใช้กันมากที่สุด

กลไกการออกฤทธิ์

ยาสเตียรอยด์ชนิดทาภายนอก ออกฤทธิ์โดยเข้าไปจับกับตัวรับที่อยู่ภายในเซลล์ แล้วจะเคลื่อนที่เข้าสู่นิวเคลียสเพื่อจับกับสาย DNA ส่งผลให้เกิดการควบคุมการแสดงออกของยีน โดยอาจมีผลเร่งหรือลดการสร้างโปรตีนชนิดต่างๆ ของเซลล์ โดยฤทธิ์ลดอาการอักเสบเกิดจากยับยั้งเอนไซม์ phospholipase A₂ ส่งผลให้เกิดการยับยั้งการสร้างสารอักเสบ รวมทั้งยับยั้งการเคลื่อนตัวของเซลล์อักเสบ ไม่ให้มาขังบริเวณที่มีรอยโรคด้วย

ประโยชน์ทางการแพทย์

ยาสเตียรอยด์ชนิดทาภายนอกมีประสิทธิภาพในการรักษาโรคผิวหนังที่เกี่ยวข้องกับการอักเสบ การแบ่งตัวของเซลล์ที่มากเกินไป และโรคที่เกิดจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย และยังมีประโยชน์ในการรักษาโรคผิวหนังที่มีอาการคันร่วมด้วย

ยาสเตียรอยด์ชนิดทาภายนอก ที่อยู่ในกลุ่มที่มีความแรงสูง (High potency) เป็นกลุ่มยาหลักในการรักษาโรคผิวหนังหลายชนิด เช่น โรคสะเก็ดเงิน โรคคางขาว เป็นต้น ส่วนยาที่อยู่ในกลุ่มความแรงปานกลาง (Moderate potency) เป็นกลุ่มยาที่มีประสิทธิภาพในการรักษาโรคผื่นภูมิแพ้ผิวหนัง ผื่นหนังอักเสบ โดยใช้ได้ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่

จำนวนครั้งและระยะเวลาที่ใช้ยา

จำนวนครั้งที่แนะนำให้ใช้ยา คือ ทาวันละครั้ง หรือทาวันละสองครั้ง เช้า-เย็น การทายาด้วยจำนวนครั้งต่อวันที่มากกว่านี้ ไม่ได้ทำให้ผลการรักษาดีขึ้น การใช้ยาต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดการงอกของเซลล์และโรคกลับไม่สนองต่อการรักษา

อาการไม่พึงประสงค์

อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยามักเป็นอาการที่เกิดเฉพาะที่ เช่น แผลยาตรงบริเวณที่สัมผัสยา หากกดภูมิคุ้มกันทำให้เกิดการติดเชื้อราหรือแบคทีเรียที่ผิวหนัง ผื่นหนังบริเวณที่ทายา บางลง เส้นเลือดฝอยขยาย ผิวด่าง ฟกช้ำง่าย แผลหายช้า อาจเกิดผื่นแดงหรือตุ่มแดงคล้ายผิวหนัง นอกจากนี้ยังพบผิวด่างจากการที่มีเม็ดสีน้อยลง

เอกสารอ้างอิง

นิภาพรรณ มะลิซ้อน อมรา ไชยกาญจน์. ยาสเตียรอยด์ชนิดทาภายนอกสำหรับการรักษาโรคผิวหนัง. FDA Journal. 2556:4-8.

จัดทำโดย : ฝ่ายงานเภสัชกรรมชุมชน รพ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน

โทร. 054-693548 ต่อ 114

